

ВХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

Я СПРАВИ ОГОЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМИ-
СТРАЦІ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИЖИМКА
20 СӨТ.

Атентат на Мусолінія.

dział zaniechanie całego nakładu i wydał w
myśl § 494 p.k. zakaz dalszego rozpowszech-
niania tego pisma drukowanego. Zarazem
wydał się nakaz odpowiedzialności redakto-
rowi tego czasopisma, by ostatecznie i nie-
zmiennie umieszczać hasła w najbliższym nu-
merze i to na pierwszej stronie. Niezwy-
konanie tego nakładu pociąga za sobą ne-
sątkową przewidzianą w § 21. u.k. druk.
z 17. grudnia 1863 Dc. p. p. Nr. 1.
1863 t. k. zaświadczam za przeszło
za grzywnę do 400 zł. p. lwów, dnia 9
miesiąca 1863. r. Hławet.

Повітаний расіяни оплесками
провідник німецької делегації
Штрессман вказав перш усього
емоційно, яка довершилася в світі
в умах і серцях народів, на свід-
цтво, що дала змогу Німеччині за-
сісти на найвищих ступнях Лі-
Націй. Безпека культури і лю-
дьськості буде тільки тоді певна,
коли народам будуть забезпече-
ні умови мирного співіснування і за-

Радянська Україна.

"Яко великі нам буде".

Коли протягом найближчих п'яти років ми, за допомогою електрики, не зробимо в себе промислової революції, що далаб досить заліза й машин для нашого селянства, — яко великі нам буде!" — Так написав голова української радянської держави Г. Петровський у двох харківських офіційних одночасно. Харківські "Вісти", орган Всеукраїнського Центр. Комітету Рад і Комуніст., орган Центр. Комітету КПУ принесли дня 2. вересня ріночною статтю Г. Петровського п. н. "Треба закладати Дніпрельстан". Дніпрельстан" тобто великанська гідроелектрична у центрі України над Дніпровими порогами має принести Україні відродження промислу, має її упромисловити і тим самим поставити сильно на ноги економічну самостійність — думає певно України, отже ні, бо Петровський має на думці цілий Радянський Союз.

Свого часу — каже Петровський — вже писався, яке велике зрушення в промислову СРСР, зробив би Дніпрельстан, не менше ніж нігарська гідроелектрична в Америці. Бо Дніпрельстан, рахуючи приблизно, дасть 630 тисяч конських сил і тільки на 300 тисяч менший від нігарського водопадку.

Пишучи про що безперечно невичайно важну справу, голова радянської України покористувався навіть засобами спеціальної більшовицької романтики.

"Наближається — каже він — десятиліття жовтвської революції, народом Союзу СРСР буде гідно увічнити визволення від капіталізму й монархізму закладами великого Дніпрельстану".

Що будова великої гідроелектричної на Дніпрових порогах може мати великанське значіння для України, це кожному ясно. Зрозуміле для кожного й те, що вона принесе слабій нації неабиякий добробут і багатство, що вона обгрунтувала цілковито на довгі віки економічну незалежність і самовистархальність української нації. Та одночасно не секрет це і для більшовиків ні для нас, що Дніпрельстан при нинішніх господарських відносинах на Україні є тільки іррисю, є лише мільяною банкою, є одним і з тих засобів пропаганди за будучим фантастичним комуністичним расм, до якого більшовики ніколи не дійдуть. Будова

Дніпрельстану вимагає великанських коштів, словом такого великого капіталу, що далеко перевищує вартість всієї нинішньої промисловості України (але не українських підземних багатств), а вона, ця промисловість представляється на жаль сумно, вона конає. Намагаються її спасати при допомозі концесій для чужинського капіталу, переважно німецького. І це робить та влада, що на всіх скрутах світових шляхів кричить про боротьбу з визиском і розбишацтвом світового капіталізму. Вона сама спричинює економічне поневолення України піддаючи тому капіталові. Отже, коли теперішня влада не може власними силами спасати промислу в мініатюрних нині розмірах далеко менших як перед війною, то як вона може збудувати Дніпрельстан?

Петровський представляє собі справу дуже просто, чисто "по халхальці". Вже два роки, мовляв, дописав на Україні врожай, є надія, що допише і на слідузючий рік, а тому в зв'язку з ним слід рушити з місця справу будови "Дніпрельстану" і дня 7. листопада 1927 р. почати його будову, очевидно, при допомозі власних засобів. А деж вони? Іх нема! Про те чули ми від Чубаря в Москві, про те чули ми від усяких впливових на Україні комітетів і про те неабито свідчить проклямований віддавна на словах і майже не проводжений в практиці режим економії.

Справа Дніпрельстану на Україні актуальна не віднині. Вже робилися й заходи для притягнення до будови чужого капіталу, та вони були безуспішні. І взагалі вся дотеперішня праця біля Дніпрельстану була якоюсь халатною, доривочною і несистематичною.

"Треба признатися — каже Петровський — що всі попередні спроби в цій справі, через слабкі інженірно-технічні сили, не дали належних наслідків".

Це твердження Петровського дивовляється і на нім не обосноване, бо не інженірно-технічні сили були причиною занедбаного, а що інше, про що говорив, і він сам, підкреслюючи саме тепер відповідний момент для будови з огляду на урожайні літа. Отже нестача капіталу не могла не спричинити невдачі.

Рахуючи нині виключно на врожайні роки, тобто на власні сили країни, Петровський свідомо зводить справу на бездоріжжя. Бо на-

віль як би в 1927 р. будову почато, то її власними засобами все одно не доведено до кінця. Та наказує ширити нову ілюзоричну надію на шкоре спасення положення при допомозі "Дніпрельстану". Яко великі нам буде, коли цього не зробимо" — кличе Петровський. Той оклик це найкращий показник того нервового напруження, в якому взагалі проходить тепер господарська політика на Україні.

Яким великим засобом пропаганди на Україні став тепер "Дніпрельстан" видно зі статті С. Пилипенка, поміщеної в тих же "Вістях". Очевидно, що Дніпрельстан" не є середнім пропаганди для оборони чи ідеалізації теперішніх важких відносин на Україні, а засобом пропаганди на будуче, яке малюють тамошнім масам романтично, величаво та цілком нереально. Ось зразок:

"Його ще нема — пише Пилипенко — а про нього видані вже грубісні монографії й тоненькі атташійні брошури. — Його ще не бачили, а немає журналу на Україні, де не містився б з його ілюстрацій, малюнків, краєвидів. — Допомагали на радянських і партійних з'їздах, сьміробітниках на зборах колективів, профробітників на пролетарському мітингу, палкий комсомольський промовець у селюбді й робітничій червоноармії, пишучи дозоду листа, юний піонер у шкільному колективі, — усі, усі, говорючи про відродження нашої країни не можуть оминати його імені. Пролетарські й революційно-селянські письменники присвячують йому цілі поеми, його омиряного цілою Україною освітують, ще не бачачи, у своїх таорах. — Кіпшин і Харківцеві, зійшовшись у давній суперечці — де бути столиці української, соромливо припиняють гострі дебати, загадавши про нього, бо деж бути майбутній столиці індустріялізованої батьківщини нашої, як не там, коло аломленних водою пролетарською Дніпрових порогах, коло центру могутньої енергії, коло справжнього серця Радянської України, коло Дніпрельстану".

Чи не "гумбуг"? І це тим більше на нього походить, коли загалати на історію будови "Волхвострою" у РСФРР, що виявив ганебні вчинки та ганебне трактування шлої справи.

Найвигідніша льоката ощадності в Касі Краєвого Тозарніства Кредитового у Львові вул. Домініканська ч. 11.

Воно платить відсотки по 10 від 467 ста від 1 зол. вгору. 1-1

По широкому світі

Між Кльофачем і Стівінбрином, чоловіком провідниками національних соціалістів Чехословаччини, прийшло до явного конфлікту.

Італіанізація німецьких і слованських шкіл в Італії ведеться далі. Від 1. жовтня ц. р. всі нижчі класи середніх шкіл у Бошні, Удіне і Тольмаїні переходять на італійську мову. Учителів тих шкіл (Німців і Слованів), що не мають іспиту з італійської мови, ліквідують.

Сила "санациної" руки.

Що діється з розпорядком про призначення науки історії й географії в рідній мові!

Міністр освіти розшедрився, бо зніс безправний розпорядок Ст. Грабського про науку загальної історії й географії в польській мові по непольських школах. Своєю вчинком він хвалився перед українськими постами, удаючи, що це — мовляв — тільки аступ до "реформ" і призернення українського шкільництва. Біля цього розпорядку вже накопичилася шля публіцистична література. Навіть відомий україножер Прушинський кількакратно забрав голос, атакуючи мін. Суйковського не лише в пресі, але й окремою інтерпретацією. Неодін скроний і "легальний" український громадянин дозволів собі зітхнути з полекшею. Що ж? Добре хоч те, на початок". Може описав "санациної" міністри наберуть більшого розгону. Тимчасом минають місяці, рік шкільний, що мав розпочатися 1. вересня, відсунуто до 15. ц. м., а розпорядок мін. Суйковського десь за семи горами і семи ріками. Ми звернулися до дирекції двох українських гімназій зі запитом, чи прийшов уже розпорядок у справі науки історії й географії в українській мові і одержали відповідь, що про нього ні слуху, ні духу, а тому "правно" покищо все лишається по старому. Деж це забарився міністерський розпорядок? Чи застряг в бюрократичного референта, чи може журиться ним "малопольська" кураторія, чи візитор тримає його в своїй кишені, щоб при найближчій нагоді віддати до "Освіти" на склад, як доказ для грядучих поколінь, великих волюностей українського народу під Польщею, як своєрідну

ла з Андрієм на Україну, звідки привезла цілий альбом рисунків, що є донині в поспіданні родини Розумовських. Там є м. ин. рисунок дерев'яного дому гетьмана з Батурині, якого вже давно нема, і шкільці з подорожі. В родині передаються ще й інші пам'ятки, прим. золотий перстень і жмуток волосся ц.с. Єлисавети.

Згадаю ще, що в 1817 р. Андрій Розумовський дістав 450,000 карб. від царя на викінчення палати¹⁾. В 1828 р. прийав Розумовський католіцизм.

Помер Андрій Розумовський дня 25. IX. 1836 р. Поховано його в склепі при каплиці у Швертбергу під Віднем, що знаходиться на цвинтарі місцевої церкви. Його жінка померла аж дня 7. X. 1867 р. і похована в склепі коло нього.

Отже найважливіші дати з життя й кар'єри Андрія Розумовського.

¹⁾ Палата мала колись один поверх вище, після знищення огнем відбудовано її з нижньою виді. Вона разом з білими забудованими лежить при ул. Розумовської ч. 23, 25. і 27. По смерті Андрія палату купили 1837 р. кн. Ліхтенштейни, а 1846 р. перейшла вона на власність держави. У будку приписаний тепер геологічний музей у 20-хоч великих залах; з них одна велика зала має експонати виключно з Галичини; позатим і ще й інші робітні для професорів. Улажені палати було колись чудове, там була зала прийомів (співбачення), де робили парад козаки, з неї входилося до сал парад (Гала), якої не постодає собі і танцювати. Крім того була ще окрема зала музична і окрема домашня церква. Всі ці сал, не виключаючи церкви, заповнені сьогодні геологічними експо-

Особисто був він вельми культурною й музикальною людиною та справжнім меценатом штуки. В своїй палаті заложив величезну бібліотеку й галерію образів. Причтелював з Бетовеном, Моцартом, Гайдном, що виступали зі своїми творами в його гостиннім домі, в окремій музичній салі. Бетовена удержував своїм коштом і Розумовському має Відень завдячувати, що Бетовен міг жити і творити в його мурах. Із вдячності присвятив Бетовен Розумовському в січні 1809 р. Opus 59. (квартет Rozumovsky) і спільно з князем Льбковичем 5. і 6.—7. симфонії. Головні мотиви цього квартету взяті з українських народних пісень. Сам Андрій Розумовський грав добре на скрипці й komponував різні річи. Для розпорядимости Бетовена удержував він власний квартет, що був тоді гордістю Відня. В тому квартеті були: славний Жуванчич (Schuppanzigh), Йоган Сіла, Франц Байс і Йоган Лінна. Квартет виступав також у Бадені під Віднем. Крім того мав він при амбасаді свій власний хор, який виступав м. ин. прилюдно в церкві св. Барвари в часі віденського конгресу, позначаючи його учасників з композиціями нашого Бортнянського. Говорити про українську національну свідомість Андрія Розумовського в нинішньому розумінні важко. Всеж такі була в нього

натами. Непотрібно додавати, що всі салі були дуже гарно прикрашені, а ще й нині видно там дорожчини долаку, різні мармурні і т. д.

стихійна українська свідомість, доказом чого його любов до української пісні і плекання її, доказом і його оточення. Так в часі його амбасадорства стояв перед палатою на стійці один Москаїн і один козак, очевидно Запорожець. Козаки робили також службу при нагоді різних прийняти і парад в його палаті.

Можливо, що в родині Розумовських, яка живе тепер головним робом у чехослов. республіці, найшлясб які цілі матеріали й до діяльності інших нащадків Розумовських, що зберегли до сьогодні, як це знаємо з різних фактів, українську національну свідомість і живий інтерес для української справи. Так один з Розумовських витав у 1914 р. оснування "Союза визволення України" й появу його німецького органу "Ukrainische Nachrichten" окремим листом і грошевою жертвою.²⁾ А Петро Розумовський вислав з Нью-Йорку дня 5. травня 1915 р. до Крамаржа, що сидів у тюрмі під замітом державної зради, привіт за те, що він пішов за Масарика, значить — звернувся проти Росії. Петро Р. хвалить у тому листі Масарика за його прихильне становище до України в книжці "Zur russischen Oeschichte und Religionsphilosophie", він одобрює політику Масарика, головною його союз із соціалістами. Сам Петро Р. є за перемогу у війні Заходу, але проти варварського Сходу, бо боїться Мо-

скалів. Через свою любов до України, як пише Петро Р., полав Масарик у неласку багатьох Москалів, але це тим краще, бо чеський нарід визволиться тільки при допомозі демократії Заходу.³⁾ З приводу отсього листу, що був відчитаний на розправі Крамаржа як доказ його протинастрійської орієнтації, сказав оборонець Крамаржа д-р Едвард Кернер: "Петро Розумовський, як це видно з його листу, є ворогом русофільської агітації і є правдоподібно Українцем". Доказом живучости української державної традиції в родині Розумовських є й її родинні публікації про значніших предків, що походили в німецькій мові.

На закінчення треба ще сказати, що Розумовські, які жили в 6. австрійській монархії, походили від десятої дитини гетьмана, його сина Григорія, що перейняв пізніше до Австрії. Інші діти Розумовських вже повимирали. Один з нащадків Розумовських, граф Лев, згинув 28. вересня 1915 р. в Карпатах як перемовний поручник 8. (переважно українського) полку драгонів, у шкільному стані коніспіцит намісництва в Моравії. Погибший був сином графа Каміля Розумовського, власника Батурині.⁴⁾

²⁾ Протокол з розправи про Крамаржа в тов. стор. 449.

³⁾ "Діло", ч. 224 (16) з 1915 р.

⁴⁾ Лист тепер в архіві "Союза визволення України" й у п. А. Жука в Відні.

